

Українська Родина

(THE UKRAINIAN FAMILY)

Популярний літературно-
історичний журнал

Виходить що місяця
Редагує й видає

Олександр Луговий

526 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada

A Journal of Popular
Literature and History

Edited and published
monthly by

Alexander Luhowy

Поодиноке число..... 30с
Річна передплата **\$3.00**

Single copy 30с
Yearly subscription..... **\$3.00**

Рік II. ч. 1 (4). Січень, 1948.—January, 1948. Vol. II. No. 1 (4)

З М І С Т

Поправлення головніших помилок	Оклад.
Союзу Української Молоді — В. Лагідний	Оклад.
Чому Україна бездержавна?	Стор. 1
В кігтях двоголового орла — Ол. Луговий	Стор. 9
Історія Української Православної Церкви — Ол. Луговий	Стор. 17
Рецензія і завваги	Стор. 25
Літопис історичних подій по державах—Канада.....	Стор. 30
Літопис подій з української історії	Стор. 32
Де щастя? — Олена Марія Степаник	Оклад.
Передплата й інше	Оклад.

Права застережені.

Copyright reserved.

З друкарні

Alberta Printing Co., 10345-96 Street, Edmonton, Alberta

diasporiana.org.ua

ПОГРАВЛЕННЯ ГОЛОВНИШИХ ПОМИЛОК

(По причині, що журнал друкується в Едмонтоні, а редагується в Торонті — перевести останню перед друком коректу — технічно неможливо. Завдяки тому в журналі досить помилок і друкарських недоглядів. Виправляємо важніші лиш похибки, що міняють зміст речення).

ПЕРШЕ ЧИСЛО

Сторона	рядок	Надруковано:	Має бути:
4	4 знизу	мені зовсім	мені не зовсім
6	18 згори	зелено-червоно-білий	жовто-зелено-червоний
8	12 згори	(так само)	жовто-зелено-червоний
28	9 згори	Гочіяляги	Гошеляги

ДРУГЕ ЧИСЛО

Сторона	рядок	Надруковано:	Має бути:
Окл. Вірш	"Квіти"	І на radoшах великих	Як у твоєму городі
12	12 знизу	душений неспокій	неспокій душі
23	22 згори	1558	1758
28	24 згори	беють	б'ють

ТРЕТЄ ЧИСЛО

Сторона	рядок	Надруковано:	Має бути:
5	6 згори	перевезли	перевели
16	1 згори	в Мoнді	в Люнді.
20	11 згори	65-те місце	61-ше місце
20	19 згори	Святослав у Новгороді	Святослав у Новгороді (номинально, з 940 р.)
31	2 згори	поманджали	поманджали
31	9 знизу	на шаях	на шлях
Оклад, 2 знизу		Salko	Shalko

Всеволод Лагідний. **СОЮЗУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ**

Хай зродиться у Вас, Сумківці,

Сталева воля, ясний зір!

Щоб разом всі у братній спілці

Високо несли прапор свій.

Щоб з серцем чистим, нелукавим,

Зо співом радісним в устах,

Несли ви клич свій кроком жбавим,

Між молодь ту, що в темних снах.

Заблукав темними стежками,

стає погноєм для чужих;

Що знов і знов ятрять ті рани,

Що в нас століттями гнилі.

Кажіть, що місце їм між нами!

В їх жилах Українська кров!

Що поступ їх — це чорні плями

За матірну святу любов!

Тай між собою будьте в згоді,

Справжня любов хай в вас цвіте,

І будьте щирі, смілі, горді!

Та любить рідне понад все!

УКРАЇНСЬКА РОДИНА

РІК II.

СІЧЕНЬ, 1948.

ЧИСЛО 1 (4).

Чому Україна Бездержавна?

У святочних рефератах з приводу самостійности й соборности українських земель багато говориться про те, що визволившись — українство швидко попадає в нову неволю, ще гіршу попередньої. Чому, — референти легко знаходять відповідь: — сусіди — вороженьки, мовляв, дихнути не дають вільним духом. Та чи дійсно воно так? Сусідами-вороженьками околена кожна велика й мала нація, веде з ними боротьбу. Одначе не програє, як ми, українці. Ото ж, таке пояснення щонайменше поверховне. Справжні причини нашої бездержавности безпорівняння глибші. Безумовно, винні й вороги, але... Чи вороги винні на всі сто відсотків? Чи не справедливіше буде оту “вину” розділити порівно, поміж ворогами-сусідами і... нами, українцями? Так уже збудований світ, що сильніший, звинніший все намагається слабшого використати. А от, той “слабший” недоконче мусить піддатися! Що до нас, то ми піддаємося не то від себе сильнішим, але й без порівняння від себе слабшим... Де ж тому причини?

Зрозуміємо ті причини, якщо заглибимося в нашу минувшину. Перший вказав нам ті причини грецький історик Геродот, ще в п'ятому віці перед Христом. А він бував у тогочасній Україні і предків наших пізнав. Він розповідає, як вожді тогочасної України, в обличчю скитської навали поділилися на прихильників війни зо Скитами і прихильників уступок. І замість війни з ворогом — звели війну між собою. Прихильників війни зо Скитами знищили, гарно, з почестями їх над Дністром поховали, а самі без боротьби відійшли в північну Україну, все чорноморське побережжя віддавши Скитам “на випас.”

Поділилися українці і в часах походу Дарія Перського на українські землі в 512 році перед Христом. За те прихильники війни вирізали трохи не все доросле мужеське населення отої “миролюбної” частини. В самому Гелоні (Полтавщина) вирізано не менше як 200 тисяч! Діялося

так нераз і пізніше. У короткій статті годі всі приклади виводити.

Вже гень пізніше, в кінці 6-го віку по Христі, грецький історик, цісар Маврикій Стратег, писав ось що: “Русичі (Анти) ніколи не можуть дійти до якоїсь одної думки, а кожний має свою. Порізнившись в думках вони ніколи не доходять до єдности, але собі на шкоду провадять сливе постійну боротьбу...” Значить у своїй незгідливості ми постійні й уперті вже тисячеліття. Так само висловлювався про нашу козачину, тими ж приблизно висловами, сучасник Гетьманської України, київський біскуп Верещинський. Польським королям він радив козаків та старшину приборкувати, а більш податливих — ласками й дарунками приєднувати до себе й “напускати Русь на Русь,” нехай вона себе нищить на користь і добро Польщі...

Цих кілька яскравих свідчень нашої відвічної незгідливості не все вичерпують. Всі наведені чужі авторитети радять оту незгідливість поглиблювати, не вагати-ся приймати на службу отих “русичів” чи “русинів”, давати високі державні становища. І бачимо воевод-русичів у греків, у римлян, у даків, мало ще у кого? Меркурій, Доброгост, Всегорд, Хилвудій, Діонис Малий — увійшли в історію тих народів.

Утворилася Українська Держава. Вже Святополк I почав українські землі “розбазарювати,” дарувати своїй польсько-мадярській рідні. Тяжкими війнами Ярослав Мудрий знов обєднав Україну, відобрав те, що подарував був сусідам Святополк. Та батьківська любов взяла верх над розумом державного мужа. Суцільну, одну державу поділено поміж Ярославових синів. Так замість одної України повстало п'ять Україн, а Галичина згодом стала шостою Україною в кермі Ярославових правників від сина старшого, помершого за життя батька, Володимира Ярославича. Ті сини розпочали міжусобну війну. Терпіло від того українське населення, заникала ідея Української Державности. Правда, знайшлися такі князі-велитні, як Володимир Мономах, Мстислав Мономахович, його сини — Ізяслав і Ростислав, Ярослав Осмомисл, Роман Галицький, а зосібна його сини — Данило й Василько. Але скільки війн довелося звести обом великим братам за галицьке наслідство! Адже Данило вдержався на престолі аж за

патим разом! Чужих, у поміч проти свого природного володаря, запрохував не хто інший, а князі й бояри...

Щодо Києва, то за сто літ там змінилося 35 ріжних князів, Київ був зруйнований 49 разів! Були князі, що княжили по три й пять разів, а один аж сім разів! За те, з появою татарів у своїй услужности половецьким ханам наші князі пішли аж задалеко. Пішли татарів шукати в половецькі степи. А татари й посольство до князів вислали, присягали земель українських не чіпати, накликали бити половців, адже вони на Україну провадили щорічні наїзди. І хто знає, — може отой бій над Калкою спричинив татарську навалу через 17 літ... Половці знайшли собі притулок у Мадярській долині, — винищивши чи вигнавши звідти русичів, — за те Україну татари спустошили*).

Минув татарський, литовський період, настав польський — період неволі, гіршої, можливо, від татарської. Відбувалися часті повстання. Та з легкої руки арцибіскупа Збігнева Олесницького, канцлера Володислава Ягайла, Польща здушувала повстання при допомозі реєстрових козаків, — душила українство в великій мірі українськими ж руками! Реєстрові полки билися по польській стороні під Лубнами й під Солоницею, і під Жовнином, і під Переяславом та Куркумовим. Врешті знайшлася людина (Хмельницький) що зуміла Польщу розгромити, зуміла перетягнути на свою сторону реєстрове козацтво. Не поспіло козацтво обрати ту людину гетьманом, як Польща висунула свого гетьмана... Козацький старшина, Семен Забуський, став гетьманом з польської руки проти такого велитня як Хмельницький! Знайшлося багато ще ласих на гетьманську булаву, та й Хмельницький починав війну з Польщею виключно за козацькі права, не за всенародні. І тим знеохотив селянство, що в першій війні поголовно пішло за ним. Тому з польського дишля українство перейшло в московські оглоблі.

Багато про ті події вже писалося. Переочено одначе одну дрібницю. На Переяславській Раді козацтво не знало що таке Москва зо своїми царями. Тому й кликало: “волимо царя східнього, православного.” Питання, чи українство не хоче створити свою, Українську Державу, поставлено не було! Питали, до кого хочуть належати — до короля польського, султана турецького, чи “царя східнього, православного”... Ото ж і вибрано те зло, що

козацтву й старшині видавалося меншим. Правда, тепер пишуть, що то був союз рівного з рівним. Так воно зовсім не було. Українська старшина і самий Хмельницький на жадання посла, боярина Василя Бутурліна і казанського архимандрита Прохора (єпископа навіть не прислали), цареві присягли, а коли зажадано присяги послів в імені царя — то вони й заявили, що “цар своїм підданам не присягає”. Отже — нерівність виявилася таки на Раді. З української сторони відмовилися цареві присягнути полковники Іван Богун і Степан Подобайло та з духовних — митрополит Сильвестер Косів і архимандрит Йосиф Тризна і то всі. Правда, визначніші полковники вбільшості вигинули раніше.

Хмельницький помер, пізніших своїх задумів не поспівши довершити. За 19 літ — від Хмельницького до Самойловича — повторилася стара міжусобиця, натворилося гетьманів і гетьманчиків... Юрій Хмельниченко, Виговський, Пушкар, знов Юрій, Тетеря, Сомко, Золотаренко, Брюховецький, Опара, Суховієнко-Вдовиченко, Ханенко, Многогрішний, Самойлович і Дорошенко. Отже 14 гетьманів, а з них справжніх гетьманів — державних мужів знайшлося лиш два — Виговський і Дорошенко. Решта гетьманців проти цих двох воювали з московською, польською чи татарською поміччю. Доля цих двох справжніх гетьманів відома... Чи ж можна говорити, що тоді Україну поневолили поляки, москвини, чи татари? Адже Виговський розгромив Московщину, Дорошенко — Московщину і Польщу. Доїхали їм кінця власне свої!... Якесь прокляття бабуні-історії, годі інакше пояснити.

Повторилося те прокляття в 1918-20 роках. Уряд Центральної Ради (який він був, у те не входимо) усунув силою гетьман, гетьмана усунула Директорія, а Директорію розпустив Головний Отаман. Отже чотири різні уряди за несповна три роки. Зате партії росли наче гриби по доброму дощі... Замість творення армії, підвалини всякої держави, розпущено й ті частини, що сформувалися самочинно. Деякі особи одночасно і прем'єрами Української Держави були, і кликали своїх московських псубратів Україну окупувати. Другі вязалися федерацією з білою Московщиною, що її Україна мала б спочатку відбудувати, а тоді вже з нею “федеруватися.” Що ж, хіба не украї-

нець по крові, Юзефович, домігся відомої Валуївської заборони українського друку? Хіба не пізніший польський міністер і волинський воевода Юзефський був заступником міністра в уряді У.Н.Р.? Чи заступник міністра, навіть за гетьманату, Рафес, не став головою Чека, не знущався, не розстрілював жінок українських міністрів, своїх товаришів в уряді У.Н.Р.? Про такі факти можна б писати до безконечности. І хто ж завинив більше — сусіди-вороженьки, чи такі ми самі?

Значнішої армії не було, бо не хотіли творити (завелики розходи, бачите!), а коли і большевики й поляки стиснули обі армії в півтора повітах Подільщини, прем'єр і міністер фінансів в одній особі ще й тоді відважився говорити, що на військо не дасть ні шага!... Мовляв — Есери займуть фронт від Вапнярки до Жмеринки, Есдеки — від Жмеринки до Деражні, Есефи — від Деражні до Проскурова, боротьбісти (комуністи) від Проскурова до Волочиск, а там уже Польща... Війська отже не потрібно! Дивно, як військовики, що їм пан міністер це говорив, не всадили в нього кулі. — бо ж обі армії в той час були і босі й голі.**)

Можна погодитися: — виводити такі факти є болюче, та й не належить “до доброго тону.” В нас звикли до похвал, які то ми герої, чесні, гідні, свідомі патріоти. Так, є чесні, гідні, патріоти, герої навіть! Та є й антиподи тих понять. Це, зрештою, наша історія, первопричини, чому ми програємо, раз ми герої... Адже герої перемагають, а в нас герої все стають мучениками, переможеними. З ким і чим Україна могла виграти? Большевики запрягли до праці всіх видатніших царських генералів, приставивши до кожного комісаря-партійця з повним набієм револьвером. У нас відштовхнено генералів, що самі пропонували послуги для створення сильної армії. Зате генералами ставали хорунжі й підстаршини, що всю війну просиділи в полоні. Вони могли бути справжніми патріотами, свідомими, щирими, навіть героями. Але військової освіти ні боевої практики не мали. Набувати практику в боях з переважаючим силою ворогом — занадто ризиковно, недоцільно.

Щоб не бути голословним, ось приклад: Над весну 1919 року полковник (справжній) генерального штабу

Пузицький сформував дивізію. Дивізія виводила в бій 12 тисяч бійців. А корпуси — січовий і запорозький (отже щонайменше чотири дивізії) з недосвідченими вищими командантами виводили по 3 — 4 тисячі. Різниця наглядна, не потребує пояснень.

У виявленні нехай і болючих похибок минувшини — наука на будуче, якщо... ми здібні вчитися, здібні отвертими очима поглянути на наше минуле, й сучасність, розрізнити добре від злого, до зла критично ставитися. Досі — як ні гірко це ствердити — з нашої минувшини ми не багато навчилися... Адже впродовж чверть віку — між 1-ою і 2-ою світовими війнами надіялися на “дядьків”. Одні на одних, інші на других, — не орієнтувалися на “дядьків” нечисленні одиниці. Зате міжпартійної ворожнечі мали аж забагато! Друга війна показала наглядно й жахливо вартість отих сподівань чи орієнтацій. Політика масових розстрілів, виселення, спаленої землі — одним дядьком Сталіном, і повторення сталінської політики супроти нас сталінським учнем — Гітлером. Найновіші дані страт сталінської імперії (включно з розстріляними своїми ж таки) подають на 29 мільйонів! Добру половину, якщо не більше, треба віднести на український кошт, адже українські землі, як вони довгі й широкі, стали тереном жахливого звірства обох окупантів. А напевно других стільки, з ласки Сталіна, опинилося в незчислимим концентраційних таборах. Ось у що вилилися наші сподівання й орієнтації, наші помилки і свідомі гріхи. Нищили й нищимо самі себе в першу чергу ми, а сусіди-вороженьки, певно, радо допомагають...

Світова хуртовина проминула. Майже всі українські землі знайшлися в “сборній тюрмі народів,” отих народів кровожерного “батька” Сталіна. Та гідні й свідомі українці повстали проти “батькової” опіки. Півтретя року вже йде війна Української Повстанчої Армії з окупантом, з його сателітами... Боротьба нерівна, тимбільше гідна, героїчна, величава, можна сказати... А скільки українців ніби то національного світогляду, обкидає УПА болотом, безчестить! Чи ж можна дивуватися сталінським ступайкам? Безумовно, в УПА може знайдуться поокремі одиниці й зо злочинними нахилами, або вільною чи невільною злочинною минувшиною. В кожній отарі овець все знайдеться хоча

одна замотеличина. Таке трапляється і в людській збірності. Повстанча армія це не те, що армія регулярна, в якій кожний поокремий вояк, не то старшина, описаний до малих подробиць, — де родився, жив, батько, мати, брати, сестри, жінка, діти, чим займався до покликання в армію, — навіть що вбирає — скарпетки чи онучі. Відомостей про себе, рідню, місцевість походження — повстанці не подають. Бо що сталося б з їх ріднею, якщо б такі відомости попали в руки ворога? Напевно пішли б туди, де “козам роги виправляють”, якщо не на той світ. НКВД добре за такі відомости заплатило б! Знов же — добровільних чи й присланих агентів НКВД не бракує й на американському континенті, а що ж там? Адже були в пресі вістки, що за лист до брата на цьому континенті людина заплатила в Галичині життям, бо необережний брат, тут, не мав настільки розуму, щоб бодай адресу від сторонніх людей заховати, давав лист усяким людям. Лист “загубився”, а тимчасом знайшовся аж у слідчого НКВД в Галичині! Та, зрештою, чи задля злочинности якоїсь там одиниці, чи одиниць, можна плямити УПА вцілості? Не виключене також, що злочини поробив хто інший, польські комуністичні боївки, або й совітська НКВД — під УПА замаскувавшись.

Як деякі з українства до УПА не відносилися б, прихильно чи ворожо, — мусимо пам'ятати одно: УПА, під цю пору, є самотнім виразником і оборонцем Української Національної Ідеї. Одним, на українських землях, уста закнобльовано. Інші, у вільних країнах, занадто вже, байдужніють. А деякі, досить численні, готові мабуть повторити подію з перед трьох тисяч літ, згадану на початку цієї статті. Можемо ділитися на партії, різнитися поглядами на соціальну структуру. Але всіх українців національного світогляду повинна об'єднувати одна мета: — Українська Державність. Ця мета чиста. Мусять стати гідними, чистими і всі українці. Без Вільної, Незалежної України немає рації існування саме українство. Незгідливість, амбіції персональні все нас губили у минулому. Мусимо позбуватися дотеперішніх своїх прикмет, переродитися в Нарід-Лицаря, відважного, чесного, справедливого супроти своїх, твердого і невблаганого супроти ворогів, — не вороженьків, — як нас навчено в пісні скигліти.

Закинути мусимо свою незгідливість, збайдужіння, перехвалки, дешеве славолюбство. Перехвалками нічого не здобудемо, вони нам не допоможуть. Нє pomoже нам навіть Бог... Бо Бог любить і помагає тому, хто сам собі помагає, хто любить правду свого життя, особистого, а тим більше збірного, всенаціонального.

Хто має чим думати, нехай подумає...

*) Коли студіюємо стан Української Державности княжого періоду, — завважуємо цікаве явище: володарями-будівничими були князі, що одружувалися з українськими княжнами чи боярськими дочками, або з королівнами держав від України віддалених. Більшість князів дружилися з мадярками й ляхами. Своїх дочок, на заміну, віддавали за мадярських і польських королів. А в наслідку такого посвоячення кожний наводив в Україну мадярсько-польську голоту, руйнував оселі, нищив, виколював очі... Ясно, що з таким станом речей княжа Україна мусіла впасти, опинилася в кермі отих “своячків”, ляхів і мадярів.

**) Часто в нас згадується про Базар... Порівнюємо ті події з Маратоном, з Тернопілями... Безперечно і Крути і Базар для українства набули значіння високої самопожертви, посвяти й відданости національної рації, — Самостійности України... От, тільки грецькі Мальтіяди й Леоніди самі гинули на чолі своїх горсток очайдушно відважних, а наші Леоніди, чи ще там хто, втікли! Крутянська різанина студентського куреня могла б і не статися, якщо б команданти, — осавул Блаватний і сотники Тимченко й Носенко не втікли потягом (одиноким, тим, що студентський курінь у Крути привіз), юнаків залишивши на засніжених полях на ласку Божу і озвірілої салдатні Муравйова-Коцюбинського... Погрому в Малих Мінках і, як наслідок, розстрілу 359 під Базаром зовсім легко можна було уникнути, якщо б не вперта безпорадність генерала Юрка Тютюнника, команданта армії... Справи ці, зрештою, вже докладно висвітлені учасниками подій, тай генерал Тютюнник швидко став совітянцем, погодився на пониження... Адже у совітських фільмах грав ролю самого себе, тільки що не українського генерала, але “бандитського отамана Тютюнника.” Бо в очах і Москви і Польщі кожний українець, що не годиться на чужу над собою зверхність, е й буде “гайдамакою.” “бандитом,” або, по теперішньому “нацистом” чи “фашистом.”

Ол. Луговий

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ПЕРШОЇ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трилогії “Огнем і Кровю”)

(Продовження)

III.

Володимир Миколаєвич Паволоцький в очах сусідів належає до категорії людей, що “в сорочці родилися”, цебто щасливих. Губерніяльні і полкові куми завжди чесали язика особливими прикметами його характеру. Але й вони не могли не признати тому “степовому дикунови” уміння давати лад людям і з ними гарно обходитися. Є категорія людей, поміж христолюбивим військовим станом особливо, що живеш з нею рік і два, і ніяк не збагнеш її натури. Обходження такого чоловіка з нижчими, від нього залежними — голова гордо закинута взад, голос олімпійський, не терплячий заперечень, вигляд величний, всім подає тільки два пальці... Ну, й думаєш собі, що це людина горда, вміє показати свою вищість над оточенням, вміє наказувати, і бажає безумовного виконання тих наказів. Аж задрість візьме, на нього глядячи... Але побачиш того Зевесика у товаристві вищих його — і власним очам не ймеш віри! Цеж цілком інший чоловічина! Цей і зростом ніби нижчий, і ходить скрадаючись, голос має солоденький, угодливо лестить, хихикає на кожний недотепний жарт начальства. А з якою пошаною хапає подані вже йому два пальці якого там генерала чи полковника! Здається, що ось кинеться виціловувати кожний той палець. Подивиться людина, плюне і в душі радіє, що на Зевесика не подібна...

Характер Паволоцького можна б поставити різким контрастом категорії олімпійців. До всіх, з ким зводила його доля, відносився здержано-чемно і доброзичливо. З вищими себе по службі був трохи задиричвий, неуступний, — особливо коли розходилося о добро підвладних. І вмів настояти на своїому.

Походив він з найстарішого либонь в Україні роду. Предки його не дуже, мабуть, від нього відбігли натурою.

У сивій давнині займали чільні становища, гинули сотками від усяких наїздників на Україну, нікому чужому не вислугувалися, тому все бідніли, тай не попали ні до яких шкільних підручників взірцями сумнівного “патріотизму”. Просто, без слави і маєтків боронили власний нарід і від хазарів, печенігів, половців і татарів, і від “братних” обіймів сусідів з півночі й заходу. Вміли за землю батьків героїчно вмирати в боях, а в історію попадають більше ті, що від небезпек ховаються. . .

Зостався ще малим, сиротою, під опікою дальшої рідні. Пізнав добре вагу опікунчого догляду. Став було готуватися у реальну гімназію, та опікуни бажали позбутися клопоту з удержанням хлопця, рішили віддати його у кадетський корпус, на державні кошти. Незавидна перспектива бути колись піхотним старшиною, швендатися з частиною по брудних повітових містечках, бути вічно залежним від гумору старших себе по службі, та ба, й від повітових лихварів, була хлопцеві противна. Але згодитися мусів, щоб не чути дорікань рідні. На щастя для малого Володимира на державний кошт його не прийняли, бо рід його мав у давнині провини перед царями і царенятами, а відомо, — одна кров, одні й думки. Вовка все в ліс тягнутиме, отже, краще вовченя не освоювати. . .

Рідня, рад не рад, мусіла вдоволити його бажання. Підготувався, з успіхом видержав вступний іспит, рідня справила блискучий однострій, внесла плату в інтернат — і хлопцем перестала цікавитись. Здала його на опіку самого і шкільного начальства. Дух Миколи I-го ще не зовсім вивітрів у ті часи з середних шкіл. В школі панувала сувора дисципліна, “казбонна” релігійність, беззастережений послух начальству. . . На здібного учня, коли він не підпадав впливам учителів — дивилися ворожо, як лиш могли — дошкулювали йому. Синки російських урядників, багаті чужинецької шляхти, тай своїх москвитяпів, одержували кращі марки по предметам з явною кривдою для бідніших. Володимир протестував, не раз доходило до словних перепалок з учителями. Після одної, особливо гострої перепалки з директором, остзейським бароном, Володимир загрожено виключенням зо школи. Не маючи ні звідки піддержки — піддався, осів, але з тої пори почав ненавидіти і вчителів і “паничків”, як згідно звав він

шкільних вискочок-товаришів. Не раз і побивав їх, та карано за те його, тож не поплачувалося. Дружив за те з шкільною обслугою. Залюбки говорив з нею по “мужицьки”.

Якось у сперечках він сказав, що прийде час, коли він стане ще начальником їх всіх; вискочок і учителів, не включаючи барона, з найбільшим вдоволенням зо служби понаганяє, щоб не затроювали діточих душ. За таку “ересь” хлопця з семої кляси нагнали; товариші за ним не обставали, ще приклеїли на відходне марку “мазепи”, хоча по статті Мазепи Володимир не любив.

Розхитана під чужим доглядом господарка не приносила і четвертини того доходу, що повиннаб приносити. Володимир взяв провід у свої руки. Два роки пішло на її наладнання і показалося, що хлопчина має господарський хист. Навіть опікуни задоволені були його заходами, хотіли перебрати управу майном знов у свої руки, щоб, мовляв, не звязувати молодого хлопця повсякденними клопатами. За опікунську щирість, на явно матеріяльному фундаменті, Володимир подякував. Віддав землю під управу селянам за половину, а самий надолужував самоосвітою втрачений час. Вступати до якоїсь іншого типу школи вже не схотів. До воєнної знов, був замолодий.

Буваючи у гостях по сусідах, запізнався з молоденькою дівчиною, Марією Олександрівною Горлинською, сиротою, як і він. Спершу симпатизував її сирітству, а чим більше її пізнавав — відчув, що дівчина стає для нього дорогою істотою. Несмілий з жіноцтвом, освідчився листом, і дізнався, що дівчина поділяє його почування. Переговорив з її дядьками, але зогляду на молодість дівчини, весілля відложили на кілька років. Володимирови було тоді ледви вісімнадцять літ.

По давним родовим традиціям, та й щоб здобути якесь становище у світі — Володимир вступив до юнацької кінної школи у Єлисаветграді. Через пару літ, по випускному іспиті, його іменовано корнетом¹⁾ з призначенням у 27-ий драгунський київський полк²⁾.

Перешкодою до одруження тепер стало російське військове міністерство. Від молодших старшин, до команданта сотні, перед подруженням уряд жадав пять тисяч рублів закладу — гарантії, що старшина не домагатиметь-

ся помочи від уряду для вдержання родини у відповідних старшинському званню умсвах. Оминули і цю перешкоду. По весіллю молодята виїхали в Орловщину на нове життя.

Тоді саме почалися розрухи у Китаю, а в Африці кипіла англо-бурська війна. Військові круги ждали вибуху війни і в Європі. Учасники російсько-турецької війни тішилися надією вжити і свою зброю. Розхвалювали героїства генералів Гурка і Скобелева, захоплено розповідали криваві епізоди минулого. Геройство — геройством, і Гурко і Скобелев³⁾ справді були бойовими й талановитими генералами, та від тих оповідань і втіхи Володимир вперше почув відразу до свого ремесла. Вражіння з часом затерлося, та й до війни не дійшло. Росія обмежилася висланням експедиційних відділів з сибірських частин на охорону своїх інтересів у Китаю. Ті частини, спільно з такимиж англійськими, французькими, німецькими окупували китайську столицю, Пекін, післали на той світ з десятків тисяч “хунхузів”⁴⁾ чи властивіше китайських самостійників, і на тому закінчилося. Імперські російські голови не на жарг почали марити, якби то до Русі Великої, Малої і Білої прилучити ще “Русь Жовту”, китайську, а вдасться — то і “Синю”, японську. І справді, через кілька літ піднялася війна з отою, маловідомою “Синьою Руссю”, але на землях Русі Жовтої.

Уже в ранзі поручника Володимира Миколаєвича Паволоцького переміщено під той час у, недавно перед тим сформований, 51 драгунський Чернігівський, якоїсь там великої княгині полк⁵⁾. З початком війни Марія Олександрівна виїхала в Україну.

Російському військовому міністерству забагнулося тоді зачудувати Європу. Не висилаючи на Далекий Схід корпусів чинної служби — зорганізовано там півмільйонову армію з запасних. Європа справді російським хистом зачудувалася, та зачудування те вилізло Росії боком. Армія понесла поразки у перших же боях, згинув командант Далекосхідної флотії Макаров, японці обложили Порт-Артур, почався панічний відступ російських військ у Манджурії. Аж тоді головний штаб прийшов до голови по розум — кинув в Манджурію корпуси чинної служби. Втраченого вони вже не вернули, та й дорога не така близьенька —

десять тисяч кілометрів самого Сибіру! Виїхав з чернигівським полком і поручник Паволоцький.

Відношення воюючих сторін до китайського населення переходило всякі межі можливості, а це болючо вражало не одного тільки Паволоцького. Трапалося, що він відмовився виконати езекуцію над новими “хунхузами”, а властиво над доведеними до розпуки китайськими селянами, і то без всякого суду. Командант полку, князь Енгаличев, загрозив військово-полевим судом за невиконання наказу. Тільки вище командування кінноти — Кондратенко і Мищенко, охолодили запал ревного полковника, бо й самі осуджували методи, приміювані до господарів краю. Всеж відмова молодого поручника мала для нього небажані наслідки гень пізніше, коли він, вже штабс-ротмістром, зістав виключений з числа курсантів академії генерального штабу, хоча вступний іспит видержав одним з перших. Виключили його, як тільки високе військово начальство перестудіювало його послужний список, а там відмову розстрілювати людей добре змалювали...

Побут у Манджурії цілковито змінив погляд Володимира на боголюбивий військовий стан. До війни він вірив у лицарські традиції і певний патріотизм старшинських кругів. На війні переконався, що голосна “любов к родіне” служить покриттям для задоволення низьких інстинктів, жадоби легкої наживи. Загально стало відомо, що команданти військових ешалонів закупували овес для коней ще в Сибірі, по 10 - 15 копійок за пуд, везли його тисячі верств до Манджурії і вже у Харбіні чи Мукдені видурювали у торговців-китайців підписи, робили фіктивні рахунки, ніби то овес куплений на терені війни, де саме військово інтендатство призначило ціну 1.80 - 2 рублі за пуд вівса. “Любима родіна” обкрадалася на тисячі рублів кожним таким типом. Крали всі, хто мав змогу, — крали на м'ясі, на хлібі, на сіні і вівсі, на вояцьких річах, ба і на зброї чи амуніції... Згідно дивилася ідейніша частина старшин і на червонолямпасників-генералів, таких стовідсоткових москвинів, як Гріпенберг, Айхгольц, Каульбарс, Келлер, Еверт, Стесель, Бринкен, Гіленшмідт, або й хахол Ліневич. Ці люди довели армію до розгрому своєю зарозумілою нездарністю. Між старшинами фронтовиками кружляли висміюючі нагороди й ордери, пісоньки:

За що у вас Володимир 6) з бантом?

— Я був при штабі адютантом...

А у вас за що Георгій 6)?

У Штарміє) був на п'яній оргії...

Безперечно частина старшин свої ордери заслужила відвагою і кровю. Таких була меншість, і та меншість ордерів демонстративно не носила. Широко розповсюдилось між частинами питання генерала Гріпенберга, звернене до одного здібного полковника, якого полк, утративши тільки фімох вояків вбитими, вибив японців з села, перед яким інший полк тої самої бригади з нездарою полковником, утратив 820 душ самими забитими, ціли не досягнувши. — Чому у вас так мало забитих? Нездара одержав ордер Володимира 3-тої степені, а здібному полковникови Гріпенберг не подав руки. — мало забитих! І знов виспівували, — часом щоб чув самий Гріпенберг:

Один полковник розум мав,

Та в неласку й він попав,

Забитих мало... Забитих мало...

Про катастрофічний для російських військ бій під Ляоляном, якійсь военний кореспондент написав експромтом такий висміюючий вірш:

— Під згуки труб, під дзвін кимвалів 7)

В кривавий бій, мов на парад,

Пішли півсотки генералів

І стільки ж тисячів салдат.

Був день сімнадцятий відступу;

Напор японський не ослаб:

Товкли там наших наче в ступі.

Сімнадцять раз збрехав наш штаб.

Під згуки труб, під дзвін кимвалів,

І чолом палаючим... Назад

Прийшло півсотки генералів,

Й... Не більше тисячі салдат...

Шанобливо висловлювалися старшини тільки про кількох, — самого Куропаткіна, Кондратенка і Мищенка, якраз про тих, кого російський генеральний штаб ледви терпів, а военний міністер Сахаров ненавидів, і замість вагонів з амуніцією, ліками — вислав вагони з... образками Матери Божої і Миколая Чудотворця...

В рейді кінноти генерала Мищенка на запілля японської армії поручника Паволоцького поранено, поранено

й Мищенка. Японці на час звільнили темп свого блискавичного наступу. Учасники рейду одержали нагороди, вповні ними заслужені, — ордер Юрія одержав і поручник Паволоцький. Для нього війна закінчилася з хвилиною злуки рейдових частин з фронтними; відправлено його у Іркутск на лікування, а далі в європейську Росію. Невдовзі японці заняли всю Манджурію, загрозили Владивостоку, Хабарівську, і Благовіщенську — вже в Сибірі, — в Росії вибухли криваві розрухи і в тій скрутній ситуації складено Портсмутський мир.

Поранення і ордер Юрія давали Паволоцькому привилеї на швидше підвищення у рангах. У приватному житті, як і у службі, справедливим, гуманним трактуванням свого оточення здобув любов і повагу. Чим міг — помагав селянам у їх злиднях, але й селяни віддячувалися тим же. В часі розрухів Марія Олександрівна з кільканадцятьмісячним сином перебувала на селі, під надійною селянською охороною. А в той час сусідні посілости палали, перелякані на смерть власники чим душе втікали до міст під охорону поліції і військових штиків. Звідти насилали дончаків, криваво мстилися на винних і невинних. . .

В днях міжнародних ускладнень ротмістр^о), Паволоцький перебував у двох-місячній відпустці. Окрема гусарська бригада, у складі 17 чернігівського і 18 ніжинського полків, переходила до диспозиції штабу київського воєнного округу, з постом у Києві. Володимир Миколаєвич не думав уже в Орел, місце попереднього постю полку, вертатися. Про події в світі Паволоцькі довідувалися з запізненої на пару днів преси; — пошту на село привозили два рази тижнево. Знали вже про австрійський ультімат Сербії, про надзвичайне заінтересування великих держав австро-сербським конфліктом. Володимир Миколаєвич добачував правдиві причини війни, причини промислово-торговельні, тож розумів, що такої нагоди, як вбивство престолонаслідника, центральні держави плазом не пустять, до великої війни прийти мусить. Не зраджувався з думками дружині, щоб завчасу її не засмучувати. І одержавши мобілізаційну телеграму він схвилювався тільки на мент: надійшло бо оте страшне, що йому старалися запобігти всякі гагські та женеvські конференції. Хвилюватися

не стало часу — на світанку мусів виїздити, а з господарством требаж було розпорядитися...

(Дальше буде)

-
- 1) Ранга рівнозначна підпоручникови у піхоті.
 - 2) Пізніше 9. гусарський київський полк, — поряд з чернігівським, — найстарший полк російської кінноти, що сягає княжого періоду, що правда з перервами.
 - 3) До річи — Гурко не генштабовець, а Скобелев скінчив академію генерального штабу останнім.
 - 4) Хунгуз — розбишака, горлоріз, (китайське).
 - 5) Властиво В. княгині Єлизавети Федоровни, дружини вбитого у 1905 р. вел. князя Сергія Олександровича і рідної сестри цариці Олександри. 51 драгунський чернігівський полк, з перервами, веде свій початок від кінної чернігівської дружини князя Святослава Ярославича. Передостаннє був сформований Демком Многогрішним у 1668 р., як чернігівський комонний, опісля кінно-егерський і кирасирський. Розформований за бунт Декабристів у 1825 році. Знов сформований 1896 з усіма стародавніми реліквіями. Від 1906—17 гусарський чернігівський.
 - 6) Володимир і Георгій (Юрій) давали великі привилеї. Ордер Володимира — шляхотську гідність старшинам — не шляхтичам, Георгія — величезні привилеї у службі, прим.: кавалер Георгія, здобувши рангу полковника, через чотири роки іменувався генерал-хорунжим, а без Георгія полковник служив би у цій ранзі 30 років, отже ніколи генералом не став би. Оба ордери мали по чотири кляси. Штарм — військово скорочення — Штаб армії.
 - 7) Кимвал — (церковно-славянське), щось наче літаври.
 - 8) Ротмістр — сотник кінноти.

В місті Дербан, Південна Африка, арештовано якогось А. Гітлера за побиття своєї приятельки — Еві Бравн.

* * *

Совітський генерал Гулішвілі, чи то Джапарідзе, що то втік від “батька” до “гнилої демократії” подає, що всі совітські збройні сили поділені на поокремі фронти задля... “можливих несподіванок.” Північний фронт очолює Ворошлов, західній — Рокосовський, південний — Жуков, кавказький — Баграмян, туркестанський — Тимошенко, далекосхідній — Малиновський.

Ол. Луговий

Історія Української Православної Церкви

ВІД АВТОРА

У роках 1940-1941, на пропозиції Голови Української Автокефальної Православної Церкви в ЗДА і Канаді, Високопреосвященного Архієпископа Іоанна Теодоровича і Консисторії УАПЦ в ЗДА, мною написана Історія Української Православної Церкви від початків християнства до наших часів. У тій історії вказані всі джерела, що ними користався, — православні й католицькі, українські й чужинні. Перша частина тої праці — присвячена розвоєві християнства в світі від апостольських часів до остаточного поділу церков у 1054 році. Решта шість частин присвячена Українській Церкві. Праця та на приблизно тисячу сторін і, на думку автора, є першою історією нашої церкви, що охоплює всі періоди церковного життя в Україні послідовно. Одначе, з причин від Владики Архієпископа, ні, тим більше, від автора зовсім незалежних. — Історія не вийшла книжкою й досі, а ні не друкувалася в періодичних виданнях.

За благословенням і дозволом Високопреосвященного Архієпископа Іоанна Теодоровича в “Українській Родині” міститимуться поокремлі статті з життя і розвою Православної Церкви в Україні. Статті писані приступно й зрозуміло для пересічного українського читача. У статтях не буде вказано джерел, — бо джерел тих надто багато, — рівно ж опущена вся перша частина Історії. Віруючим українцям і статті дадуть ясне поняття про минуле й сучасне Української Церкви. Збігом історичних обставин у середні віки повстала Українська Греко-Католицька Церква, — стало, отже, дві церкви. Автор з цим фактом числиться, описує події безсторонно. Одначе, історія є історією. У статтях виводяться всі події в житті наших керков, — позитивного характеру і негативного.

Ол. Луговий.

* * * *

Християнство в Україні від Андрія Первозванного до початків Української Державности

Релігійно-церковне життя кожного народу тісно вяжуться з життям державним. Годі провести якусь, певно означену межу між церквою й державою. Віра і церква — це культурні набутки народів, такі ж як мова, мистецтво, традиції, звичаї, чи питоменні риси народу, що його відрізняють від інших. По своєму змісту — християнство інтернаціональне. У всіх християнських народів один Бог, Христос, апостоли, Євангелія. Зате церкви щиро національні, зокрема Східні, православні. Своїй церкві кожна народність надала національних прикмет. Наприклад:

православну віру визнають десятки ріжних більших і менших народів, отже, віра одна. Але українське православя зовсім не те, що православя грецьке, грузинське, сербське, болгарське, московське, чи румунське, чи ще там яке. Що більше, відрізняється від інших і українське католициство. Треба зазначити, що поняття “православний” і “католик”, так як ми їх тепер розуміємо, повстали з політично-державних причин, при розділі церков, тисячу літ пізніше від часів Христа і Апостолів. При читанні статі, православним чи католикам, — це необхідно пам'ятати.

* * *

Християнство на землях України сягає апостольських часів. Перед 60-им роком по народженні Христа апостол Андрій Первозваний впорядкував Византійську (Царгородську) християнську громаду. Настановив єпископом апостола Стахія (з 70-х), самий відплив у Крим. Проповідь апостола Андрія в Криму осягнула значні успіхи. Бо у несповна 40 літ, після побуту в Криму апостола Андрія, засланий у Крим єпископ римський Клемент знайшов там кількатисячну громаду християн і двох єпископів.

Наш літописець, преподобний Нестор, подає, що захочений успіхом проповіді апостол Андрій з Криму пішов на північ. Проповідував над Дніпром, а дійшовши до оселі на місці теперішнього Києва, сказав своїм учням: — Бачите оці гори? На горах цих засяє ласка Божа, збудується велике місто і численні церкви Бог побудує. — Поставив на найвищій горі хрест, а двох своїх учнів — Інна і Пиина настановив єпископами Подніпров'я. Обох єпископів скитські ватажки трохи пізніше замучили.

З Києва апостол Андрій поплив вверх Дніпром і по переказам дійшов до Новгороду. Вернувся в Грецію аж у 62-му році, де його й замучено.

Католицькі історики, та й деякі модерні історики православні, побут апостола Андрія в Україні заперечують. Однак про побут апостола власне у Подніпров'ю згадують — апостол Петро (брат Андрія) у соборному посланні (згадка про християн у Понті, що був на скитському березі Чорного моря), Ориген, Евсевій Кесарійський, та київський митрополит Сильвестер Косів, і архимандрит Захарія Копистенський (оба з часів Хмельницького). Очевидно, згадані

наші історики мали певні докази побуту ап. Андрія в Києві. Ті документи пізніше були спалені або знищені київськими московськими воеводами, про що говоритиметься обширніше на своєму місці.

Скотляндські джерела подають, що апостол Андрій проповідував також у Скотляндії. Що більше — андріївський хрест у вигляді букви Х у сполучі з Юр'ївським хрестом утворюють державний прапор Британії. На це твердження трудно щось певного сказати. Справа в тому, що теперішня Скотляндія трохи не до половини 9-го віку управлялася Піктами, близько 300 літ. А в скотляндцях — скотах — дехто з істориків добачує наших скитів, що століттями керували українськими землями. Звали їх у давнину скитами, і сколотами, і скотами. Скотляндці — кельтського походження. Останки кельтських племен прогнали з північного побережжя Чорного моря аж татари, наприкінці 14-го віку, та й у Скотляндії, десь коло Абердіна, є гора, що зветься “Триглав”. Свідчить це, що скотляндці у давнині мали з українськими землями взаємини. Однак питання, чи апостол Андрій проповідував у теперішній Скотляндії, чи скотляндці жили в ті часи на землях України — зістається відкритим.

У початках 4-го віку є згадки про єпископів у Херсоні. На першому церковному соборі в Нікеї, 325 року, бачимо представника готсько-словянської церкви, архієпископа Дніпарштадського Теофіля (Дніпарштадт — Дніпрове місто, правдоподібно Київ), та єпископа Боспорського. Самий цей факт доказує, що готська церква в Україні була одною з більших, що з нею греки числилися. Наступник Теофіля — Ульфил, перекладач Біблії на готську мову, був замучений, можливо тому, що готи впали в аріянську єресь.

Не відомо також про долю єпископів Єфрема, Василя, Євгена, Агагодора, Елпидія і Елевтерія, що їх вислано з Греції в Україну на проповідь, крім того, що погани втопили Елевтерія в Дніпрі, а тіло його хвилі прибили до берегу острова на північному побережжі Чорного моря (коло Очакова, на впливі в море Дніпрового лиману), що й названий був островом св. Елевтерія (тепер Березань). Про висилання єпископів-місіонарів в Україну згадують історики Ориген, Тертуліян, Евсевій Кесарійський, Атанас

Олександрійський, Іван Золотоустий, царгородський патріарх, що вислав місіонарів в Україну наприкінці 4-го віку. Українські землі опанували були під ті часи Гуни.

Давні часи для українства, зрештою, не так важні. Важне те, що основоположником християнства був апостол Андрій Первозванний, перший апостол Христа. Ось постанови Українського Церковного Собору 1621 року: — Св. Апостол Андрій Первозванний — це перший архієпископ Царгородський, Патріарх Вселенський, Апостол Український, основоположник Української Православної Церкви. Очі його Україну бачили, ноги його на київських горах стояли, а уста Україну благословили, і зерна віри Христової він у нас насадив. Воістину Україна не менша від інших народів, бо в ній проповідував Перший Апостол Христов... А пізніший митрополит Сильвестер Косів — вітаючи гетьмана Хмельницького в часі візду в Київ, говорив, — що в його особі вітає гетьмана основоположник Української Православної Церкви, Апостол Андрій Первозванний.

* * *

Коли на історичному обрії з'являються наші безпосередні предки — Анти, певно відомо, що попавши в залежність від Хозарів, вони керувалися трьома суддями-слов'янами, в тому двома християнами й одним поганином. Звідси випливає висновок, що християнство поміж антами було широко розповсюджене. Бачимо також значне число антив-християн у грецькій службі, — наприклад воевода Дмитро Доброгост у 550 роках був головним командантом грецьких військ, ант Всегорд — командував фльотою, ант Хилвудій — воеводою цісаря Юстиніяна, — до річи — також мабуть анта з походження, у всякому разі слов'янина. У Тмурокані (тепер Кубанщина) в 6-му віці повсталася православна архієпископія в залежності царгородського патріархату, що опісля перейшла в залежність київського митрополита. Тмурокань сусідував з гірськими кавкаськими народами, які прийняли християнство ще в 4-му віці. Більшість тих народів в середовіччя перейшли на магометанство, деякі, як черкеси, кабардинці — в часах Хмельницького. І досі в тих народів святкується християнські свята — Ілля, Діви Марії, пророка Христа, в честь їх побудовано значне число мечетів (магометанських церков).

Про охрещення “руських” князів надibuємо відомости в життях святих Григорія Амастридського і Стефана Сурожського, коло 800 років.

Та найповажнішим доказом розвою християнства в Україні задовго перед Володимиром Великим, є те, що апостоли словян — Кирило й Методій — у 860 році бачили Євангелію й Псалтир у Корсуні, писані “руською” мовою. Значить Євангелія проповідувалася тоді ще у зрозумілій нашим предкам мові, а зокрема — доказує про розвій письменства на наших землях.

Від початків Української Державности до Володимира Великого

Перед 860 роком брати Методій і Кирило (тоді ще мав світське ім'я, Константин) царгородським патріархом і цісарем були вислані в Хозарію на філософський диспут. Близько двох літ вони вчатьс'я хозарської і нашої мов. Годі саме й виникла думка винаходу словянського письма — кирилиці. З усією правдоподібністю св. Кирило користується при винаході власне отими “руськими” Євангелією і Псалтиром, — можливо деякі букви упростивши, а інші, що їх у тогочасному “руському” письмі не було — запозичивши з грецького. З Криму, через Київ, де княжив тоді Аскольд, брати відіхали над Волгу, у Хозарію. Подорож принесла успіхи. Хозарський коган охрестився й звільнив невільників-християн, хоч хозарські філософи старалися братів отруїти. Пізніше святих братів вислано на проповідь поміж словян — бблгар, сербів і чехів. Є літописні вістки про їх проповідницьку діяльність “у Лехах (Польщі) й на Русі.”

860 роком датується охрещення київського князя Аскольда. Грецькі літописці оповідають, що в червні того року Аскольд і посадник Всеслав на 200 човнах підплили під Царгород. На столицю напав жах, сам цісар, Михайло III, зі столиці втік. Патріярх Фотій, сам досвідчений і талановитий колишній воевода, не бачив виходу. Щоб підтримати на душі населення, наказав духівництву обносити здовж мурів одіж Богородиці. Повстала з того буря, що й потопила українські кораблі. Переконаний чудом і патріярхом Аскольд у Царгороді охрестився, правдоподібно з імям Миколи. Цісар Константин Пурпурородний, грець-

кий історик, пише, що Аскольд взяв тоді з собою архієпископа Михайла - болгарина й 6-ох єпископів, й одружився з дочкою Всеслава, Іриною, що росла в царському полоні. Той же історик розповідає, що коли архієпископ Михайло прибув у Київ, то бояри, в присутності князя, мали заявити: — Не дамо твоїм словам віри, хіба побачимо яке особливе чудо. — Архієпископ вкинув у вогонь пергамінову Євангелію. Дрова згоріли, а Євангелію знайшли в попелі неушкоджену. Переконані цим бояри увірували в Христа і багато їх охрестилося.

Доказом про охрещення Аскольда є вістки у чужих літописах про побудовану в його часи церкву святої Ірини, — на місці пізнішої Десятинної, та церква св. Миколи побудована на могилі Аскольда боярином Ольмою та княгинєю Іриною. Про архієпископа Михайла згадує патріарх Фотій в окремому післанні. Згадуючи про охрещення Русі в часах Аскольда, він пише: “У Русів розгорілося бажання й ревність до віри, що прийняли вони наших єпископів і поважають християн з великою пильністю й усердям.” Константин Порпурородний у творі “Василь Македонець” розповідає, про охрещення Аскольда докладніше. Митрополит Сильвестер Косів вважає охрещення Аскольда — четвертим хрещенням України.

Поважним доказом безперервного існування архієпископської катедри в Києві від Аскольда до смерти княгині Ольги, отже впродовж 109 літ, є “Постанови цісаря Льва Філософа про порядок церковних престолів підвладних царгородському патріярхові.” “Руська” київська митрополія згадана на 61-му місці. А в “Розписі Ієрархів” кінця 15-го віку згадуються архієпископи київські зперед доби Володимира Великого — Михайло, Атанасій, Гавриїл, Діонисій і Леон, хоч не вказано, якими джерелами автори “Розпису” користалися. Є, отже, підстави вважати зазначених п'ятьох архієпископів першими єрархами властивої Української Православної Церкви.

З опануванням Києва новою династією так зв. Рюриковичів, зосібна в часах князювання Олега, християнство в Україні зачало підупадати. З часом, північні завойовники почали акліматизуватися, українщитися. В часах Ігоря, Олегового наступника, християнство значно поширилося. В договорах Ігоря з греками 941 і 944 років Русь виразно

поділюється на християнську і поганську. Християнській Русі дається першенство. Говориться, між іншим, у договорі: “Нехай присягають християни наші “руські” по вірі своїй, а нехристияни по закону своєму.” Зазначено у договорі, що українці-християни записали договір у катедральній церкві пророка Іллі в Києві, що “над Ручаєм”, — мабуть над р.р. Либедь чи Почайною. Згадуються й “руські” князі-християни.

Отож за Ігоря християнська віра в Україні набула рівноправности зо старою поганською вірою. Дехто вважає самого князя Ігоря потайним християнином, але київський літопис виразно говорить про присягу Ігоря Перуном.

Явно признавалася до християнства жінка князя Ігоря, княгиня Ольга. Охреститися довго не наважувалася й вона. По смерті чоловіка, по причині малолітства сина, вона керує величезною, не зовсім сцентралізованою державою. Під її зверхністю володіло 25 “світлих і великих князів.” То ж мусила прилюдно визнавати віру більшости народніх мас. Щойно з повноліттям Святослава, здала на його руки керму держави, 957 року, охрестилася. Коли і де саме — певно не знаємо.

Той же цісар Константин Пурпурородний описує подорож Ольги в Царгород з великим почетом, та священником Григорієм, можливо її сповідником. Наші літописці оповідають, що Ольга охрестилася в Царгороді, саме в часі подорожі. Охрестити її мав патріярх Полієвк I, один з гірших патріярхів царгородських, а цісар Константин Пурпурородний мав бути хрестним батьком княгині. Оплісля бажав з княгинею Ольгою одружитися. Константин не міг давати княгині подружних пропозицій, бо поперше — християнські церкви забороняють подружжя хрещеніці з хрестним батьком, чи навпаки, а подруге в часах подорожі, нашої княгині в Царгород жила і в доброму здоровлі перебувала власна жінка цісаря Константина. Німецькі хроніки зазначають, що Ольга охрестилася значно раніше, — за царювання Романа I-го, між 920-944 роками. Остання дата має більше підстав. У подорожі в Царгород княгиня Ольга договорилася з греками про взаємну торгівлю і поміч грекам військом, але нема згадок, щоб греки вислали з Ольгою кого небудь з єпископів. З незнаних нам джерел

митрополит С. Косів охрещення княгині Ольги вважає п'ятим хрещенням України.

Подорожжю в Царгород княгиня Ольга (християнське ім'я Олена) не була вдоволена. Повернувши в Україну на-в'язала звязки з німецьким цісарем Отоном Великим, у 958 чи 959 році. По свідченням німецьких хронікарів про-хала в Оттона вислати в Україну єпископів і місіонарів. Висвячено в Німеччині єпископа Лібуція, а по його смерті— Адальберта, 961 року. Та слідує року єпископ Адальберт мусів з України втікати, бо: — “прийняли його неширо, й не міг він зробити нічого з того, за чим його післано, і побачив він, що даремно трудився. При повороті його товаришів убито, сам він з великим трудом вряту-вався...” — скаржиться німецький хроніст.

Княгиня Ольга намовляла охреститися сина, Свято-слава Завойовника. Він відмовився, бо: — “сміятиметься дружина (військо)”. Літописець каже, що за князювання Святослава “хто бажав охреститися — не боронили, але з того кпилися.” Загально — поганська Україна — оди-нока з поганських держав, що віру християнську не пере-слідувала.

Святославових синів — Ярополка й Олега — княгиня виховала в християнському дусі. Ярополк і одружений був з грекинею-християнкою. Чи оба княжичі були охрещені, — непевно. У 1035 році князь Ярослав Мудрий наказав охрестити їх кості й поховати удруге по християнським звичаям. Значить, що й у ті часи, 55-60 літ після насильної смерті Святославичів, уже не було певности, чи вони охрещені.

Княгиня Ольга-Олена вмерла 11 липня, 969 року (не 24 липня 964 року, як подають деякі). Поховано її по християнському обряду, а Святослав через кілька днів рушив у Болгарію, де вже роки велася війна. В останній війні його переможено. Угода з 24-го липня 971 року між Святославом і грецьким цісарем Іваном Циміскієм цікава тим, що у ній на першому місці згадана також християнська Русь, а далі вже поклонники Перуна й Во-лоса.

Близько 10-літнє князювання Ярополка позначилася поширенням християнство поміж тогочасною верхівкою — боярством. Поокремі воеводи заміняли шолом і меч на

хрест і убір священика. Почалася боротьба між поганями і християнами за впливи на великокняжому дворі. Та боротьба довела до міжусобної війни поміж старшими братами і їх загибелі. Молодший син Святослава, від іншої жінки, Володимир, вийшов з тої боротьби переможцем, обєднав усі українські землі. З часом, по кількарічних шуканнях нової віри, проголосив християнство східного обряду державною вірою України-Русі.

Рецензія і Завваги

Тягом півтора року після виходу книжкою повісті “Безхатній”, зявилося шість різних рецензій: три в Канаді (одна англійська), та три з поза Канади, — з того дві в Європі. Чемно кажучи, українські рецензії у Канаді, дві їх, написані занадто сторонниче, виявили ворожу нехоть авторів тих рецензій не так до самої книжки, як до автора книжки. А з того почуття до автора з'явилися неправдиві переборщення, — коли не гірше щось, — у обох рецензіях. І хоча журналістична етика вимагає дати місце нападеному, нехай виправдується, — авторові було відмовлено.

Цього року, у 3-му числі журналу “Літаври”, що виходить в Австрії, на стор. 69-71, поміщено гостру, одначе совісну критику “Безхатнього”. Містимо її в цілості без найменших змін чи скорочень. Свої завваги автор подає в кінці.

РЕЦЕНЗІЇ

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ. “Безхатній” (іДіти степу), повість з життя українців у Канаді, в двох частинах, Канада, Альберта 1946, стор. 297.

Читаючи повість Лугового — мабуть одного з “визначніших” українських письменників за океаном — на теми з еміграційного життя канадійських українців, насувається нам образ цілої нашої літературної творчості в минулому й сучасному. Рефлексії такі наводять не так особливість цілого твору, як радше особливість літературної постаті. Порівнюючи Безхатнього в повісті Лугового з постатями інших наших письменників, хочеться сказати, що наша література побіч інших своїх недоліків має ще й ту хибу, що вона хворіє на слабкі характери, на зовсім негеройських “героїв”. Порівнюючи українську літературу хоч би з англійською, помітимо, що в останній переважають характери сильні. Герої нашої літератури здебільшого кволі, безвольні, слабодухі люди. Не коштувало б ба-

гато зусилля перечислити ті твори, яких постаті відбігають від Квітчиних Марусь і Василів, Вовчкових кріпаків та інших подібних.

Не в тому справа, що вони не герої, не велети, а в тому, що вони їх антитеза, що вони назагал нездібні до життя, невдахи, безсильні, не вольові, слабодухі.

Правда, були й письменники, що брали за теми живі приклади, напр. історичні події й постаті, але й вони не завжди показували їх такими, якими вони були в дійсності. Гетьман Хмельницький, або Мазепа були більшими героями в житті, як у деяких творах наших письменників, що змальовували їх на свій власний образ і "подобіє". Б. Лепкий шукав у Мазепі не великої людини, а "людини" взагалі. Йому цікаво було показати велику людину малою, з усіма її слабощами й недомаганнями.

Постать Хмельницького в жодному творі не вийшла такою, якою могла б і повинна б вийти — суцільною і повноцінною.

Повість Лугового помітно відрізняється від усіх тих творів нашої літератури тим, що подає нам сильну людину. Головний персонаж повісти, молодий емігрант у Канаді, Безхатній шукає кращої долі. Автор переводить його почерез усякі труднощі й перешкоди, щоб виказати його міць. І це йому вдається. Це не є пригодницький, або кримінальний роман з напруженими ситуаціями й дивними пригодами. Це радше роман-хроніка, де відбуваються зовсім звичайні дрібні події. Не пригод шукає Безхатній, а праці. Він людина, як то кажуть, характерна й принципова, йому доводиться переходити з місця на місце, братися за всяку роботу, бути на возі й під возом та взагалі боротися з життям за... життя. У цій боротьбі Безхатній виявляє всі риси, які характеризують міцних людей. Він уміє бути твердий, як тверде є еміграційне життя, вміє бути витривалий, непохитний і послідовний у своїх вчинках. Своєю послідовністю він може навіть трохи неприродний, остільки неприродний, що в дійсному житті важко знайти людину, яка б в ім'я своїх принципів аж так далеко нехтувала особистою вигодою і користю. Але коли в житті важко знайти таку людину, то тим більше треба її показати в літературному творі. Безхатній вміє бути чесним, де честь рахується пережитком, вміє бути шляхетним і некористолюбним, де ці риси в погорді, вміє бути суспільною людиною, де навкруги егоїзм і особисті амбіції, вміє цінити себе, не перецінюючи, вміє захищати себе й інших, які цього захисту потребують, вміє бути вірний своїм поглядам і держатися своїх принципів, де це йому ж таки самому шкідливе. Словом, Безхатній уміє бути повноцінною людиною, і тим він притягає і пориває читача. Він не "герой", не "велет", але тверда й міцна людина, яка має силу формувати собі життя і життєві умовини за своїм пляном і вподобою. І коли ми цього героя ставимо вище від багатьох інших нашої літератури, то це тому, що він вповні заслуговує на таке вирізнення. Подібних постатей в нашій літературі мало, занадто мало, а читач, таки треба це сказати, прагне такого героя.

На жаль, в повісті трапляються досить поважні прогріхи проти психології і життєвої правди. Одною з умов переконливості літера-

турного твору є його правдоподібність. Літературний твір є в цілості, або частинно, творчою видумкою, витвором авторової уяви. Але все те, що автор витворює в своїй уяві, мусить бути правдоподібне, можливе в реальному житті. Тоді воно має (більшу або меншу) переконливу силу, і читач такий твір може сприйняти. В повісті Лугового є речі такі фантастичні, такі неправдоподібні, що читач не може їх сприйняти, тому повість стає казкою для дітей. Головний персонаж повісті Безхатній має всього-навсього 19 років, але в нього таке колосальне енциклопедичне знання, така вченість та освіта, як у якого геніального професора всіх наук. Було б дуже приємно, якби таких юнаків було більше, і не так у повістях, як у житті, та навряд, чи така молода людина спроможна розуміти такі дуже непрості проблеми, що їх автор порушує в повісті, і спроможна стільки начитатися в такому короткому часі, щоб у кожному питанні так докладно й ґрунтовно визнаватися як... автор. Охота заблиснути повинна мати свої межі, які автор ігнорує, тому Безхатній попри всі свої позитиви, про які ми говорили попередньо, є постаттю нереальною, неправдоподібною і неприродною.

Так само не всюди переконує авторова характеристика канадійської еміграції. Назагал, треба думати, автор пізнав її докладно, але не змалював правдиво, особливо ж коли йде про емігрантську інтелігенцію, для якої автор не знайшов ні одної позитивної риси. Це не тільки неправдоподібно, але просто неможливе, бо та інтелігенція мусіла б складатися хіба з самих суспільних виродків і покидьків. А втім, кому потрібна така нічим неоправдана характеристика української інтелігенції? Кому потрібно ставити таку прірву між українською інтелігенцією та іншими верствами українського народу? Хіба тільки нашим ворогам. З цього боку повість Лугового шкідлива. Не критику еміграції дав автор, а критикоманію. Цими елементами повість має протиукраїнське наставлення і вносить елемент внутрішньої (навіть клясової) боротьби, нацьковуючи український нарід проти своєї інтелігенції. Навіть якби українська інтелігенція і справді була така, як її змалював автор, то й тоді автор не мусів би показувати тієї правди. Бо яка мета твору? Якщо виховна, то на злих прикладах ніхто нікого не виховав. А де ж тоді той позитивний тип українського інтелігента, якого автор протиставив би отим усім негативним? Немає. Отже повна неґація української інтелігенції. За Луговим український нарід не потребує інтелігенції, йому досить... Безхатніх. Таке ставлення справи не йде по лінії інтересів української нації.

Хоч повість Лугового і має свої позитиви (про деякі ми згадували), то все ж оцінювати її позитивно в цілості було б важко. Негативи, на жаль, переважають. Ми говорили лише про деякі, а їх багато більше. Автор має хист, але використовує його погано. Автор може доволі цікаво розповідати, але мусить знати, що не про все треба говорити, що найде на думку. Автор має обсерваційний хист і критичний змісл, але швидко впадає в критиканство.

Мова повісті нелітературна. Це якийсь інтелігентський галицько-

волинсько-канадійський говір, а не сучасна літературна мова. Стиль непоетичний, незграбний, правопис жахливий.

Б. Романенчук.

* * *

Завваги автора повісти: — “Безхатний”, — поза одруженням і оселенням на “гомстеді” — є дійсністю. Ту дійсність автор злагіднив, бо події відбувалися без порівняння дразливіше. Автор може вказати точний час, місце подій і назвати дійсними іменами й прізвищами кожную особу, виведену в книжці. Ходило, головно, про те, щоб виведеної особи не міг пізнати її сусід, а сама себе вона легенько пізнає. Пізнає, подумає і... може старатиметься ставати кращою. Отже, уступ про неприродність дієвих осіб відпадає. Таксамо відпадає і неприродність головного героя — Остапа Безхатного, його всебічні знання “як у геніального професора всіх наук,” — автор Безхатного на пять лише літ старший.

Інтелігенція є двояка — в лапках, і справжня інтелігенція. Інтелігенцію автор не міряє модною краваткою, покучерявленим волоссям, виставним убранням чи повною кишенею. Такої “інтелігенції” серед українців, на жаль, величезна більшість, неписьменної навіть! Чому ж “не показувати правди”? Свої хибні сторони ми все закриваємо перед своїми, а за те розплачується наш нарід, поносить страшні жертви. На американському континенті, зосібна, наша інтелігенція обох типів, в лапках і без, надто недописує. Наприклад: — чи багато знайдеться українців отими “інтелігентами” на грубі суми ненаत्याгнених? Українською мовою добре володіють діти фермерів, робітників, нашої мови вчать англіїці, французи, жиди... А діти наших інтелігентів, проводирів навіть, калічать свою мову до гряниць неможливого. Є віїмки, та вони не перевищують пятах на сотку. На багато більше отих дразливих питань рецензента дана відповідь у тому ж “Безхатному”. Рецензент можливо їх переочив. А чимало наших інтелігентів скаче від національного табору до інтернаціонального (і навпаки) з єдиною метою, — спекти добру власну печеню?... Про це знає кожний, бо прикладів аж забагато! Отже — негування інтелігенції (не всеї, звичайно), то ніяка ще “внутрішня (і навіть клясова) боротьба”. Нехай поправляється, покаже різницю між своїм і чужим щирим

вирозумінням, прихильністю до “меншого брата.” А в нас... є прихильність, вирозумілість, щирість, але... виключно до чужих. Свого хотіли б лиш використати.

Канада вільна країна. Другої такої важко, мабуть, знайти у світі. Але волею користаються однаково, і добрі і злі. Людина схильна до зла більше. Тому злі сторони треба п'ятувати, і це не буде ніяка “критикоманія.” Закривати на злі сторони життя очі — автор вважає шкідливим, несовісним. Це лиш струсь сховає голову в пісок і митикує, що він увесь схований, ніхто його не побачить. А українці чей же не струсі, не боязливі заяці. Навчаймося відважно визнавати свої негативи, як і позитиви.

Автор пізнавав українство в чорній шкірі чорнороба Івана, не запрошеного святочного пана, до того у страшну депресію. Тому пізнавав наше життя тут, у тій чорній шкірі, Безхатний, герой повісти. Засади, що все життя можна людей кривдити, використовувати, а перед смертю дати якусь децицю на добродійні цілі і так, дешевим коштом, у великі філантропи, ще й патріоти попасти — автор не визнає.

Часто закликають у нас взоруватися на жидів. Заклик добрий. От, тільки... Жидівська народність вирозуміла до своїх одноплеменників, їх не натягає, не обдурює, ще й помагає (та ще й як помагає!) тим, що помочі часово потребують. Тим вона внутрішню зсолідаризована, міцна, устоює перед всякими світовими заверюхами. А у нас? “Боженку, нічого не прошу для себе. •Ти зроби так, щоб сусідові мойому корова здохла.” І не тільки в Бога просимо смерті сусідської корови, але й самі до того активно причинюємося! Прикладів автор може навести тисячі, а нас тут не так то вже й багато!

Ось чому повість “Безхатний” вийшла такою, якою вона є, бо ж така наша дійсність.

Ще про мову, стиль, правопис і так далі. Шо ж. Коректорів українські часописи ні друкарні, з правила, не потребують, та й кожний вживає відмінний правопис, навіть мову, всяку працю виправляють на прийнятий друкарнею правопис. І біда знає, чого триматися? Хай би вже раз, до лиха, якийсь один правопис устійнили. Автор свідомо вживав простої, твердої мови, без стилізації, нещирого патосу, підбору “делікатних” висловів і речень.

Одначе, автор також уміє писати і таким “високим” стилем, що... не тільки читачі, але й він самий нічого з того писаннячка не зрозуміє.

— Ол. Луговий.

Літопис Історичних Подій по Державах

Зібрав Ол. Луговий

КАНАДА

(Продовження)

1844 Орегон контрі (теперішні Орегон і Вашингтон) відходить до ЗДА. Монтреал — столицею Канади. Джордж Бравн заснував часопис “Глоб” у Торонті. 23 жовтня — народився Люїс Вм. Риел.

1847. Зять графа Дургема, лорд Елджин, генерал-губернатором. Балдвин і Ляфонтен міністрами. Голод в Ірландії.

1849, 25 квітня. Підписано акт втрат у повстанні, відшкодування потерпілим. Заворушення в Монтреалі, спалено парлямент, згоріли архіви. Амнестія.

14-го листопада. Торонто столицею Канади.

1851. 22 вересня. Квебек — столицею Канади. Острови Принца Едварда з власним, відповідальним урядом.

1853. Сер Александер Тілох Голт (син Джана) заснував Гренд Тронк Ко. (У 1867 році Голт перший міністер фінансів домінії).

1854. Торговельна угода зо ЗДА. Знесено привілеї землевласників у Квебеку. Сер Аллан МкНаб головою уряду Канади. Реформи уряду.

1855. Уряд Канади переїздить до Торонта.

1856. Джан Александер МкДоналд головою уряду Канади. (Приїхав у Канаду п'ятилітнім хлопцем, 1820 р.). Коаліційний уряд: МекДоналд — консерват, Джан Бравн — реформіст, під головством Ет'ена Таше.

1857. Томас Д'Арк МекГі (учасник повстання в Ірландії, 1847 р.), засновує часопис “Нова Ера”, пропагує канадійську націю.

31 грудня. Королева Вікторія признає Оттаву (Байтавн) столицею Канади.

1858. Реформіст Джан Бравн головою уряду. Лорд Монк генерал-губернатором.

1860. Дві тисячі миль залізниць у Канаді.

1864. Конференції відносно об'єднання провінцій: 7 вересня — Шарлоттаві, 10-29 жовтня — в Квебеку.

1865. Чотири мільйони населення в Канаді.

1866, 31 травня до 2 червня. Інвазія ніягарського півострову ірландцями до ЗДА; 8-го червня — Ст. Арманд, Квебек.

13. жовтня. Великі пожежі в Квебеку.

1867. 29 березня. Королева Вікторія затвердила Бритіш Норт-Америка Акт. Об'єдналися в одну провінцію Бритійська Колумбія і Острів Венкувер (Вікторія).

ДОМІНІЯ КАНАДА

1867. 1 липня. "Бритіш Норт Америка Акт" введено в життя. Заіснування Канадійської Домінії. Провінції — Нова Скошія (столиця Галифакс), Нью Бронсвик (Фредерикстаун), Квебек (Квебек місто) і Онтеріо (Торонто) в федерації (названі тоді Онтеріо і Квебеком).

Генерал-губернатори і премієри Домінії: Лорд Монк, до 2 лютого, 1869 року. Премієр — Сер Джан А. Мекдоналд, до 6-го листопада, 1873.

1867, 6 листопада. Відкрито сесію Першого Домініального Парляменту. Діячі федерації: Джан А. Мекдоналд, Чарлз Токер, Леонард Тілей, Моват, Мекдугалд, Ал. Голт, МекГі, Бравн та Джозеф Гов, що трохи не відорвав від федерації Нову Скошію (опісля міністер).

1868. 7 квітня. Американські Ірландці застрілили діяча Томаса МекГі.

1869, 2 лютого. Ген. губ. Лорд Лізгард, до 25 червня, 1872 р.

1869. 22 червня. Уряд для Північно-Західніх Територій (Манітоба, Саскачеван і Алберта), що належали до Годсон Бей Ко.

19. листопада. Годсон Бей Ко. продала землі Домінії за півтора мільйона доларів; одну дванадцятку частину земель залишила компанія в своєму посіданні.

1. грудня. Вм. МекДугал проголошує себе правителем Північно-Західніх Територій у Форт Геррі. Повстання метисів (гефбридів) під проводом учителя, Вилляма Люїса Риела.

(Далі буде)

Літопис Подій з Української Історії

(Далі)

969, 15-го липня. Другий похід Святослава на Болгарію. За бунт покарано смертю 20 тисяч болгар в Филіпополі. Війна з греками. Тризуб на прапорах Святослава по літописі Манасії.

970. Погром Святослава під Адріянополем. Облога греками Предслави. Поразка Святослава і воеводи Ікмора під Доростолом. 14-го квітня—3 місячна облога Доростола греками, полон царевича Бориса.

24-го липня, 971. Угода Святослава з цісарем Іваном Цимисхієм, християне на першому місці. Розпорядок про поділ України між синами Святослава: Ярополк князем Київським, Олег-Овруцько-Деревлянським. Третій син, від нешлюбної жінки Малуши Любчанки, під опікою її брата Добрині із сином Константином Добриничем у Новгороді, (Володимир). Ярополк і Олег виховані княг. Ольгою у християнському дусі.

972, 3 березня. Згинув коло Дніпрових порогів князь Святослав у боях з печенігами, на 35-ім році життя. З черепа Святослава зроблено келіх з написом:—Чужого шукаючи—своє згубив.

Араби—Ібрагим Ібн-Якуб і Ібн-Дуст пишуть про життя в Україні. Ібн-Фарлан описує звичаї.

Ярополк 972-980. (Жінка—полонена грекиня), родився коло 958 р.)

973. Лют, син воеводи Свенельда, загнався у Овруцьке князівство на ловах. За зневажливі вислови князь Олег наказав його вбити. Причина війни між Ярополком і Олегом. Похід Ярополка на Овруччину.

1-го квітня, 974. Бій під Овручем, у втечі гине під заваленим мостом у рові князь Олег. Його княгиня і діти, Предслав і Зоріслава в полоні. Прилучено Овруцьке князівство до Київа.

975. По порадам свого дядька Добрині Володимир втікає у Скандинавію. Ярополкові намістники у Новгороді. Ярополк в союзі з полоцьким князем Рогволодом.

(Дальше буде)

Олена-Марія Степаник.

ДЕ ЩАСТЯ?

Щастя людина світами шукає,
Своїх ненавидить, Бога проклінає.
Хоче лиш вигоди, пошани, похвали,
Щоби всі любили, у двоє складались.

А сама людина горда, все гнівуча,
Остра як та бритва, мов окріп кипуча.
Ніжності у неї, скромності нема,
За грішми, маєтком до смерти вганя.

Почестей лиш хоче, надто вибаглива,
Самолюбна, другим дуже незичлива.
А як би людина правду пригадала,
Так можеб відмінно з людьми поступала.

Булаби лагідна, до всіх усміхнена,
Не ходилаб вічно хмура, зажурена.
Життя розпізналаб, людей шанувала.
І жилаб весело, турбот оминала.

Праця, для людини, мов життя, потрібна.
Лишень не працює людина негідна.
Всі ми живі люде—дбаєм, не дармуем,
У праці щасливі, в собі сили чуем.

Серцем вдоволені, живемо у згоді,
І волю здобудем нашому народу.
І Бог Всемогучий чуває над нами,
Але... Наше поле—вкрите бурянами!

ЦЕ Й ТЕ 30 СВІТА

Світло дістається до землі: 3 сонця — 8 хвилин, 19 секунд, з планети Плутон — 5 годин 4 хвилини, з зірки “Проксіма Центаврї” — 4 роки, 27 годин, з центра “Молочного Шляху” — 47 тисяч років, з “Великої Галактики — 220 тисяч літ, з позагалактичної мряковини—850 тисяч літ, з найдальших мряковин — 140 мільонів літ. А довкола простору, тобто всесвіту, (по теорії Айнштайна) 300 мільярдів літ. Ото ж за секунду світло пробігає 186,370 миль, бо до сонця 92 мільони 900 тисяч миль. Довідайтеся, скільки буде секунд у 300 мільярдах літ (у одній добі 86 тисяч секунд), а опісля помножите те число на 186,370 миль і знатимете, скільки миль довкола світу.

УВАГА ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

Хто з передплатників не одержав 3-го числа журналу (за грудень), просимо написати. Завдяки передріздвяному навалові листів пошта звернула кілька примірників зо знищеними адресами, тільки не знати, чиї саме.

SUBSCRIPTIONS

Rev. Elia Shwetz, Myrnam, Alta.	\$3.00
Mrs. M. Niemy, Montreal, Que.	\$3.00
Mrs. E. Babliak, Montreal, Que.	\$3.00
Mrs. M. Jakowich, Montreal, Que.	\$3.00
Koss, Nicholas, Toronto	\$3.00
Evanyshen, Michael; Toronto	\$2.00
Prosvita of Taras Shewchenko, Montreal	\$3.00
Nicholas Gavinchuk, Smoky Lake, Alta.	\$3.00
John O'Kurily, Toronto	\$3.00
Daniel Rostecky, Toronto	\$3.00
John Borshowsky, Toronto	\$1.00
Dmetro Krymko, Toronto	\$3.00
Mich. Lys, Nashua, N. H., U.S.A.	\$3.00
T. Michalchuk, Pano, Alta.	\$1.00
A. Kozarevich, Herkimer, N.Y., U.S.A.	\$3.00
Rev. A. Kist, Minneapolis, Minn., U.S.A.	\$3.00
Very Rev. Dr. O. Kovalsky, Ramey, P.A., U.S.A.	\$3.00
Roman Stachur, Cleveland, Ohio, U.S.A.	\$3.00
Prof. M. Hajdak, St. Paul, Minn., U.S.A.	\$3.00
Peter Kachmar, St. Paul, Minn., U.S.A.	\$3.00
Wm. Tulevitriw, Hamilton, Ont.	\$3.00
Prof. W. Yemetz, Los Angelos, Calif. U.S.A.	\$3.00
L. Gawalko, Thorhild, Alta.	\$3.00

Впов. Читачу! Якщо "Українська Родина" своїм змістом Вас задовольє — постарайтеся журнал розповсюдити між сусідів і знайомих. Кошта друку занадто великі, а передплат мало. В замовленнях проситья зазначувати — з котрого числа висилати Вам журнал.

У грудні, на вулиці Торонта стояли два громадяни-бізнесмени Мойсеевої віри. Сперечаються, вимахують руками. Третій стоїть мовчки, з руками в кишенях.

— Моріс! — каже один. — Чого ти мовчиш? Тобі не цікаво?

— Ти хочеш, щоб я відморозив собі руки? — відповів Моріс. — Я забув удома рукавиці. (Правдиве).